

ביאורים

עמדנו כבר על השיבושים שחלו בהבנת עניני האמונה, שהביאו לתופעת הכפירה במימדים רחבים. הרב קוק מוסיף כאן שההשפעה של השיבושים הללו היא הרסנית דוקא עם התעוררות הצינונות. לכן הכפירה הופיעה בסמוך להתעוררות הלאומית לשוב לארץ ישראל.

ההבנה השטחית של האמונה, גורמת למיעוט בערכו של האדם. האדם מאמין בעריץ זר וכוחני, שמעמיס עליו חובות. הוא שרוי בפחד מחמת האל הגדול ששולט על חייו. הוא חסר ביטחון עצמי ויוזמה, כיון שגורלו אינו בידי, אלא תלוי לגמרי ברצונו של האל. יראת השמיים מחייבת אותו לוותר על הרצונות שלו לטובת מימוש הרצונות של האל. הוא נאלץ לדכא את כוחות החיים שלו, בגלל האיסורים שמטילה עליו התורה. הוא שרוי בעצבות ודכדוך, כיון שהוא איבד את החירות העצמית שלו, והפך לעבד נרצע של האל המשעבד אותו. התורה מציגה בפניו מודל של עיסוק רוחני, שבו המרכז הוא תפילה ולימוד תורה. הוא חש ניכור לעולם הזה שמלא בגשמיות, שעלול להכשיל אותו ולפגוע ביראת השמיים שלו. הוא אינו רואה טעם להשקיע מאמץ והשתדלות בשיפור רמת החיים שלו, מהסיבה שהעיקר שלה הוא תפילה ובטחון בה', וגם כך אין שום חשיבות לגוף ולעניני העולם.

המנטליות הגלותית הזו בונה מחסום בלתי עביר בפני הגאולה. כשעם ישראל רוצה לחזור לארץ ולחדש את החיים הלאומיים שלו, הוא זקוק למטען רוחני ונפשי הפוך לגמרי. הוא זקוק לביטחון עצמי ביכולת שלו כדי לעמוד בפני כל הקשיים העומדים בדרכו. הוא צריך יוזמה כדי להניע תהליכים חדשים. הוא חייב להיות שרוי בשמחת חיים, שתאפשר לכוחות החיים שלו לפרוץ במלואם. הוא חייב לערוך השתדלות ומאמץ מרובים, ואיננו יכול לשבת בחיבוק ידיים ובבטלנות. הוא הולך לעסוק באופן אינטנסיבי בעניינים גשמיים, והוא חייב לראות בזה ערך וחשיבות.

הדור החדש רוצה להיגאל, והתורה (כפי שהוא מכיר אותה) מונעת ממנו לעשות זאת. הוא חש שהתורה מחייבת אותו להישאר בגלות, ובתגובה הוא משאיר את התורה בגלות, ויוצא לדרך חדשה בארץ ישראל.

הכפירה גורמת לתוצאות קשות והרסניות בקרב עם ישראל. היא הפכה את החיים ללא מחויבות לשמירת תורה ומצוות לנורמה מקובלת, וניתקה קשר עם המסורת היהודית. אולם יש לה גם תפקיד חיובי, בליטוש וזיכוך מושגי האמונה. הכפירה תגרום לכך שהאמונה היהודית תתנקה מכל הסיגים שדבקו בה. עם הזמן יתברר שהאמונה מעצימה את כוחות הנפש, ומעניקה לאדם ביטחון ושמחת חיים. התורה מייחסת חשיבות מרובה לעניני העולם הזה, ודואגת לרומם אותם. בסופו של התהליך, דוקא האמונה בה' וקיום התורה יפכו למנוע רב עוצמה בתהליך הגאולה.

הרחבות

• אמונה פשוטה

כל זמן שאין האמה צריכה לתקן את דרכי חייה המעשיים בכללותה אין ההזק שלהם נפר. הרב קוק מבאר מדוע הכפירה התפשטה מאוד בדור האחרון. האמונה הפשוטה בה החזיקו המון העם פעמים רבות הייתה מלאה שיבושים והגשמה. אמונה זו לא יכלה להכיל מושגים של קדושת החומר, ולכן היא לא התאימה לדורות של בניין גופה של הלאומיות הישראלית. כאשר חזרנו לארץ היה צריך לשבור את האמונה הישנה, ועל גבי חורבות אלו לבנות אמונה מזוככת מסיגים.

בשמונה קבצים הרב קוק מרחיב עניין זה ואומר שכל שאנו נדרשים לתקן דברים רבים ועמוקים יותר, עלינו להיות בעלי אמונה ברורה יותר. ומכיוון שהאמונה צריכה לעסוק גם בפניות רחוקות יותר של החיים - הרי שהדברים נראים תלושים ולא קשורים דווקא לתורה ואמונה, מכיוון שעד כה העולם לא הכיר את אמונה מקיפה ועמוקה זו. נקודות הטוב הרבות משכו את ליבם של מי שלא הבין את שייכותם לאמונה - דבר שגרם לחוסר כבוד ביחס לאמונה, שהרי נראה שישנו הרבה טוב גם מחוצה לה [קובץ ח, ריז].

אמנם, ממשיך הרב, זהו תהליך טוב שתפקידו לזכך את האמונה ולהחזיר אל מתחת לכנפיה את כל נקודות הטוב והאור שבמצויאות: "הצדיקים מרחיבים את השערים הקדושים של האמונה, ועל ידי זה יוצאים אורות יותר רבים, ומזריחים באורם על כל מושגי השלמות, עד שהם מבררים בעצמם את מקומם, ושבים הם אל יסוד שרשם שהיא קדושת האמונה" [שם].

שאלות לדיון

האם דחיית הסיגים וירידת המידות שהרב קוק מתאר יכולה לקרות גם לאדם פרטי במהלך התפתחותו? האם אפשר להימנע מכך?

האם החוצפה של עקבתא דמשיחא היא מידה טובה?

לעילוי נשמת צדיקה בת יוסף ומרים ע"ה

השלייה
שבעקבתא
דמשיחא

הסיגים ° שבהבנת האלהות, היראה, האמונה, וכל התלוי בהן, כל זמן שאין האמה צריכה לתקן את דרכי חייה המעשיים בכללותה אין ההזק שלהם נפר.

אבל פיון שהגיע הזמן שהתחנה הלאומית מכרחת לבוא, וצמיחת קרן ישועה בפעל מכרחת להגלות, מידי הסיגים מעפבים ואי-אפשר לאמה שתתאגד ותשיג בעמק חייה את סוד גבורתה וציוני סדורה כי-אם על-פי דעות מזככות ומעשים היוצאים מטהרתה של דעת ד' אמת, בבחירות היותר עליונה.

זאת היא הסבה, שפך שלילי ° גדול מתעורר בעקבא דמשיחא, בחצפה סגיא, ושליה זאת תבער את כל מה שהוא כהה ° בהמשגים האלהיים והתלוי בהם בכללות האמה.

אף-על-פי שגורא הדבר לראות שפמה עניני אמת, מדות טובות, ומצוות וחקים, הולכים ונשטפים ונעקרים לכאורה, על-ידי זרם השליה °, מפל מקום סוף סוף הכל יצמח בטהרה וגבורה, בקדשה עליונה, מגרעין האיתן, הטהור והמזומם, שכל שלייה לא תגיע אליו, ואורו ° יזרח בתור אור חדש על ציון בגדלה מפלאה למעלה מכל ציור, שכחות דלים של נפשות עיפות, עיפות חמרות ורוחניות, של גלות ארפה ודלדול, יכולים לציר.

(אורות התחיה נא)

הסיגים וכו' - ההבנות המשובשות והבוסריות שבתפיסת האלוהות או בהבנת היראה והאמונה בה'.
כח שלילי - של הכפירה. **סגיא** - מרובה. **כהה** - לא מבורר דיו. **זרם השלייה** - תנועת הכפירה והביקורת נגד הדת והאמונה. **אורו** - האמונה הבהירה.

